

Demográfiai drámák

2023 március 06. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Bogár László nem finomkodott.

Az uralkodó népesedési elmélet régóta adós számos alapkérdés megválaszolásával, hisz a „demográfiai átmenetek” máig is érvényben lév? elmélete eleve alkalmatlan az emberiség komplex reprodukciós folyamatainak

megértésére.

A világ népesedési trendjeiben 1950-t?l a covid világjárvány kezdetéig csak egyetlen olyan „esemény” ment végbe, amelynek vizuális képe közvetlenül és látványosan megjelenik a grafikus ábrákon is. Ez az „esemény” a Kínában az ötvenes években véghez vitt „nagy ugrás” nev? katasztrófa volt. A kínai kommunisták uralmi csoportjai az egy évszázadon át tartó globális kifosztás nyomán mélységes nyomorban süllyed? tradicionális társadalmat akartak egyetlen évtized alatt a modernitás világába emelni, ahogy mondták egyetlen „nagy ugrással”. Ám ez az ugrás katasztrofális zuhanással ért véget, amelynek eredményeként 1960 és 1962 között összesen harmincmilliós többlethalálozás, és legalább húszmilliós születésszám-visszaesés zajlott le. Az akkor éppen hárommilliárdos népességet elér? világban ez már olyan nagyságrend volt, ami a hatszázmilliós Kínán kívül is érzékelhet? volt a népesedési trendekben. Mindez számunkra most csak annyiban érdekes, hogy érzékeljük, milyen elképeszt? mélység? drámának kellett végbe menni ahhoz, hogy a trendek grafikus ábráin is megjelenjen mint világtörténelem-formáló történés.

Az önmagában talán még nem volna meglep?, hogy a covid világjárvány a nagy ugrás után az els? olyan esemény, ami demográfiai drámaként elérte ezt a nagyságrendet, az viszont már inkább elgondolkodtató, hogy a covid világjárványként való megsz?nése után is hasonló tendenciák zajlanak, mint a nagy ugrás idején. A járvány lecsengése után is nagyjából ugyanolyan magas szinten „akadt be” a halálozás, és ami ennél is meglep?bb, hogy nagyon jelent?sen csökkent a születésszám. Fontos hangsúlyozni, hogy egyel?re inkább csak a globális számokat ismerjük, és nincs átfogó kép arról, hogy ez a nagyjából hétmilliós többlethalálozás s nyolcmilliós születésszám-visszaesés miként oszlik meg földrajzi értelemben és miként mutatkozik meg a halálokok szerkezetében.

Európáról vannak ugyan pontos adataink, de ezek az adatok csak azt mutatják meg, hogy a többlethalálozásból a világátlagnál kissé nagyobb mértékben részesedik földrészünk, a születésszám-visszaesésb?l pedig kissé alacsonyabb mértékben. Ez azt jelenti, hogy Európa legfeljebb félmilliós változást magyaráz meg a globális hét-, illetve nyolcmilliós változásból. Bár már a 2021/22-es tél is „poszt-Covid” volt, a mostani, 2022/23-as pedig egyértelm?en az, a többlethalálozás azonban mindkét télen majdnem olyan magasnak bizonyul, mint a covid idején volt. Fontos hozzátenni, hogy a 2022. márciustól novemberig tartó id?szakban mind a halálozás, mind a születésszám visszatért az „utolsó békeév”, vagyis 2018/19 trendjeihez.

Ami igazán zavarba ejt?, az az, hogy a „szakma” nem igazán segít abban, hogy feltárjuk e globális szinten drámai trendforduló okait, amelynek nyomán 2022-ben a második világháború óta (a nagy ugrást kivéve) soha nem látott mértékben esett vissza az emberi népesség növekedési üteme. Félreértés ne essék, nem ment át csökkenésbe az emberiség lélekszáma, de a növekedés éves ütemének visszaesése soha nem volt még ilyen nagy, mint 2022-ben. Az, hogy 1,02 százalékról 0,78 százalékra esett vissza a növekedés üteme, azt jelenti, hogy ha ez így folytatódna, akkor akár egyetlen évtized alatt megállna az emberi népesség növekedése. A hatvanas évek óta, mióta az ütemcsökkenés zajlik (minden id?k legnagyobb éves növekedési üteme 1962-ben 2,24 százalék volt) még soha ennyire drámai zuhanás nem ment végbe. Az uralkodó demográfiai elmélet azonban egyel?re nem nagyon ad választ, mi több, valójában kérdést sem nagyon fogalmaz meg mindezzel kapcsolatban, ami azért nem igazán szerencsés, mert ha a tudomány nem ad megnyugtató magyarázatot, akkor az így kialakuló vákuumba olyan alternatív magyarázatok nyomulnak be, amelyeket aztán persze min?síthet fanyalogva összeesküvéselmélet-gyártásnak a szakma, de hát „tetszett volna” idejében megnyugtató választ adni, vagy minimum megfogalmazni, hogy mi itt a kérdés. Ami természetesen nem egyszer? feladat, de ez nem lehet ok arra, hogy az emberi létezés legfontosabb összefüggéseit érint? kérdéseket „nincs itt semmi látnivaló” felkiáltással eleve kirekesszünk a globális beszédtérb?l.

Az uralkodó népesedési elmélet régóta adós számos alapkérdés megválaszolásával, hisz a „demográfiai átmenetek” máig érvényben lév? elmélete eleve alkalmatlan az emberiség komplex reprodukciós folyamatainak megértésére. Ez az elmélet ugyanis nem ad semmilyen magyarázatot arra, hogy a nullához közeli szintr?l miért gyorsult fel alig több mint egy évszázad alatt évi több mint két százalékra a népességnövekedés, és aztán egy újabb évszázad alatt miért esik vissza újra nulla szintre. Arról nem is beszélve, vagy nagyon is beszélve, hogy mi lesz az után, ha megáll a növekedés? Esetleg továbbra is egyre gyorsuló ütemben csökkenni kezd az emberiség lélekszáma, vagy végtelen stagnálás következik. Egyáltalán, értelmezhet?-e az emberiség „optimális” létszáma? Vagy esetleg az optimális létszám csak úgy határozható meg, ha arra is választ adunk, hogy milyen létmód lenne az, amit az optimális létszám mellé rendelünk.

Ezekb?l a megválaszolatlan, javarészt fel sem tett kérdésekb?l is kit?nik, hogy a népesedési tudomány, akárcsak valamennyi társadalomtudomány, valójában csak egy rejtett hatalomideológia, amelynek funkciója csak annyi, hogy koherensnek látszó elbeszélési módjával azt a látszatot keltse, hogy „ura a helyzetnek” miközben valójában

csak egy ismeretlen hatalmi szuperstruktúra szellemi kiszolgálója. Talán a most kibontakozó demográfiai dráma elindíthatja a változásokat ezen a téren is.

Bogár László

A szerz? közgazdász

www.magyarhirlap.hu

Ajánló